ET PAR ORD OM FRIEDRICH NIETZSCHE OG RICHARD WAGNER

”Den, der forstår at indånde mine skrifters luft,
ved, at den er … en stærk luft”

”Jeg er ifølge mit væsen krigerisk, at angribe
hører til mit væsen. Således angreb
jeg Wagner”

”Jeg har elsket Wagner”

Fra Nietzsches ”Ecce Homo”

Wagners hus i Tribschen, Schweiz, hvor Nietzsche over tyve gange var på besøg.

Friedrich Nietzsche (1844-1900) mødte første gang Richard Wagner (1813-1883) ved en middag den 17. maj 1869 i sidstnævntes villa på en halvø ved Vierwaldstättersees vestbred i Tribschen, der er forstad til Luzern i Schweiz, hvor Wa-

gner opholdt sig i årene 1866-1872 og inspireret af stedets storslåede natur færdiggjorde operaen ”Die Meistersinger von Nürnberg”, ligesom han komponerede ”Siegfriedidyll” (3. akt af ”Siegfried”) og skitserede ”Götterdämmerung”. I de følgende tre år, inden Wagner flytter til Bayreuth i forbindelse med påbegyndelsen af arbejdet med opførelsen af sit festspilhus, besøgte Nietzsche ham og Cosima Wagner treogtyve gange. I villaen fik Nietzsche sit eget gæsteværelse.

Cosima Wagner (1837-1930), datter af den østrig-ungarske komponist Franz Liszt (1811-1886). Hun var oprindelig gift med og blev skilt fra dirigenten Hans von Bülow (1830-1894) for i 1870 at gifte sig med Wagner. Efter Wagners død ledede hun Bayreuther Festspiele i mere end tyve år, øgede dens repertoire og etablerede festivalen som en stor international begivenhed i musikkens verden. Hun inspirerede Wagner til hans senere operaer, især operaen ”Parsifal”.

Nietzsches første besøg hos Wagner blev en livlig og interessant aften, hvor han både fik talt med Wagner om deres fælles interesse for Schopenhauer og hans hovedværk ”Die Welt als Wille und Vorstellung”, herunder Schopenhauers syn på, at musikken har en enestående stilling blandt kunstarterne, og oplevede Wagner folde sig ud, da han gengav udvalgte passager fra ”Mestersangerne”. Nietzsche fandt, at Wagner var vittig, livlig og munter, men at han talte meget hurtigt.

En af deres efterfølgende samtaler drejede sig om det klassiske græske drama, formentlig afstedkommet af, at de betragtede den tyske maler Giovanni Bonaventura Genelli (1798-1868) ”Bacchus unter den Musen” (1868), der hang i vil-

Bonaventura Genellis maleri "Bacchus unter den Musen".

laen. Disse samtaler fik Nietzsche til at skrive bogen "Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik" (1872), som han tilegnede Wagner, jævnfør bogens "Vorwort an Richard Wagner": "Jeg er overbevist om, at kunsten er den højeste opgave og den egentlige metafysiske virksomhed i dette liv, hvilket jeg forstår i samme ånd som den mand, som jeg vil tilegne dette skrift som min ophøjede forkæmper på denne vej".

I bogen beskriver Nietzsche, hvordan den oprindelig frodige, græske oldtidskultur efterhånden ændrede sig i retning af en kølig intellektualisme; han opfatter den antikke tragedie som et udtryk for den dionysisk-orgiastiske drift i mennesket, som må udtrykke sig i toner, og som ligger dybere og er stærkere end det apollinske, den formende og afgrænsende kunst, der atter står over det intellektuelle, som især har fundet sit udtryk i Sokrates' tænkning.

Hvis vi vil lære noget af grækerne, skal vi derfor, mente Nietzsche, lade os inspirere af Dionysos-kulten. En genfødsel af det dionysiske verdenssyn kan ikke ske gennem askese, som var Schopenhauers synspunkt, heller ikke gennem livsforsagende kærlighed, som det er i kristendommen ("forkastelse af viljen til liv") eller humanismens moral, men ved en